



Şahin, Fatih, "Geleneksel Yapı Kurgusunun Yeniden Yorumlanması Üzerine Trabzon'da Bir Uygulama Deneyimi: HG Evi", *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 8/15, ss.273-289.
DOI: 10.31765/karen.941729

Bu makale etik kurul izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektirmemektedir.
This article doesn't require ethical committee permission and/or legal/special permission.

GELENEKSEL YAPI KURGUSUNUN YENİDEN YORUMLANMASI ÜZERİNE TRABZON'DA BİR UYGULAMA DENEYİMİ: HG EVİ *

Fatih ŞAHİN**

* Araştırma Makalesi / Research Article

Bu makale, Öğr. Gör. Dr. Fatih ŞAHİN, (2018), "Reinterpretation of Traditional Building: The Case of HG House", International Symposium on Urbanization and Environmental Problems: Transition/Transformation/Authenticity (ISUEP), Anadolu University, Eskişehir, Cilt 3, s. 211-218'de tam metin bildiri kitabında yayınlanmış olup, yeniden gözden geçirilmiş, eklentiler yapılarak yeni bilgiler ve yeni kaynaklarla genişletilmiştir.

** Öğr. Gör. Dr.,
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü,
Trabzon/TÜRKİYE
✉ fatihsahin@ktu.edu.tr

ORCID : 0000-0002-3824-9069

Anahtar Kelimeler: Doğu Karadeniz Bölgesi, Geleneksel Ev, Tasarım Süreci, Özgünlük, HG Evi

Keywords: Eastern Black Sea Region, Traditional House, Design Process, Originality, HG House

Öz: Trabzon Akçaabat ilçesinde inşa edilecek olan HG Evi; Karadeniz Teknik Üniversitesi, Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü üzerinden gelen bir konut tasarımı projesidir. Bölgede yer alan geleneksel konut dokusunun plan, kesit, görüntüş ve vaziyet düzleminde öne çıkan detayların yeniden yorumlandığı HG Evi, sonraki nesillere fikirselle ve düşünselle anlamda çıkarımlar yapabilecekleri, geleneksel mekânsal ilişkileri yeniden değerlendirmeyi amaçlayan bir konut kompleksidir. Bu projenin amacı, çevresiyle uyumlu, doğayla bütünleşen ve geleneksel yapı kurgusu üzerinden, özgün fikir üretilecek mimari yorumunun yakalanmasıdır. Bu yüzden tasarlanan kütlelerin var olan dokunun içerisinde kaybolması, kullanılan cephe, strüktür vb. malzemelerinin mümkün olduğunca yerel ve doğal malzemelerden seçilmesi gibi yaklaşımlar, projenin en az fonksiyonel bütünlüğü ve akıcılığı kadar önem taşımaktadır. Bu çalışmada çevresel bilgiyi tasarım sürecine taşımayı, bilim ile sezgiyi yönlendirmeyi hedefleyen yöntemlerden biri olarak mekân örgütlenmesinin tasarım sürecinde bir araç olarak kullanılma potansiyeli üzerinde durulmaktadır. HG Evinin geleneksel konutun yeniden yorumlanmasını içeren kütlele oluşum ile bütünleşen detay çözüm önerileri mekân dizilimi, mekânın ilişkisel, konfigürasyonel özelliklerine odaklanarak mekân ve içinde gerçekleşen yaşamı deşifre etmeyi hedeflemektedir. Geleneksel yapı kurgusundan beslenen HG Evi, biçimselliği ve mekân örgütlenmesinin tasarım sürecinde kullanılma potansiyelinin irdelenmesi, kütlele ve çözüm odaklı bulguların yeniden yorumlanmasını ön plana çıkarmaktadır.

AN APPLICATION EXPERIENCE IN TRABZON ON THE REINTERPRETATION OF TRADITIONAL BUILDING FICTION: HG HOUSE

Abstract: The HG House to be built in the district of Trabzon Akçaabat in Yenimahalle Bodomiya Stream site; It is a housing design project brought to me through Karadeniz Technical University, Revolving Fund Management Directorate. The HG House, where the plan, section, appearance and details of the old housing pattern in the region are reinterpreted, is a residential complex that aims to re-evaluate the old spatial relations where they can make intellectual and intellectual inferences to the next generations. The aim of this project is to show that a new product can be

Geliş Tarihi / Received Date: 25.05.2021

Kabul Tarihi / Accepted Date: 18.07.2022

designed by interpreting the integrated and traditional house instead of damaging the nature, as well as designing harmony with the environment of the building. Therefore, the designed mass is lost in the existing tissue, the façade used, the structure, approaches such as selecting materials from local and natural materials as much as possible are just as important as the functional integrity and fluency of the project. This study focuses on the potential use of space as a tool in the design process as one of the methods aimed at di-

recting environmental knowledge to the design process and directing it intuitively with science. HG House's reinterpretation of the traditional dwelling aims to decipher the space and the life that takes place in the space, focusing on the relational, configurational features of the space. It is tried to examine the potential use of the space layout in the design process. HG House, which feeds on traditional building fiction, highlights the formality and potential of space organization to be used in the design process and reinterpretation of mass and solution-oriented findings.

Giriş

Konut; iletişim, etkileşim, mekân/zaman ve anlamın örgütlü bir örüntüsü olarak tanımlanmaktadır. Bir yandan ait olduğu grubun karakteristiklerini, yaşama biçimini, davranış kurallarını, çevresel tercihlerini, imgelerini, zaman/mekân taksonomilerini yansıtırken, öte yandan kullanıcısının özünüyle ilgili imgelerini, kendini kanıtlama ve anlatma eğilimini, böylece tasarımı, donatımı ve biçemi ile bireyin kişilik ve ayrıcalığını yansıtır.¹ Bu anlamda, toplumun en küçük birimi ve bir üst yapı kurumu olan aileyi içinde barındıran yuva veya aile bireylerinin fizyolojik gereksinimlerini sağlıklı ilişkiler içerisinde temin ettikleri ve içinde mutlu olarak dini, kültürel, geleneksel ve gündelik görev, işlev ve ilişkilerini giderdikleri mekânlara “ev” denilmektedir.²

Anadolu'daki evlerin kavram ve biçimleri geleneklere, ekonomik koşullara, bölgesel-doğal verilere ve uygulama ilkelerine bağlı olarak çeşitli biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Bu örnekler daima o bölgenin tarihsel kimliğinin önemli izlerini ve etkilerini de bir tür kayıt gibi kendi üzerinde taşımakta ve çok yönlü bir sentez ile güçlendirerek, zenginleştirerek dışa vurmaktadır.³

Doğu Karadeniz Bölgesi, doğası, kültürü ve mimarisi ile özellikli bir yaşam çevresidir. Bu özellikli coğrafyaya ait geleneksel mimari miras, koruma çalışmalarının yetersizliği, koruma bilincinin yeterince oluşmamış olması ve değişen yaşam koşulları karşısında hızla yitirilmektedir. Yeni yapılaşmalarda ise geçmişle bağ kurmayan, aidiyet hissinden uzak tasarım anlayışı içinde ele alındıklarından, var olan mimari zenginliğin dönüşümü unutulmuş olmaktadır. Bölgede karakteristik özellikte halen yaşamını sürdüren kullanılan/kullanılmayan evler bulunmaktadır. Bu evlerin yapım tekniği ve mimari özellikleri, yeni yapılacak olan tasarımlar için bir altlık oluşturmaktadır. Trabzon Akçaabat Yeni Mahalle' de HG Evi⁴ üzerinden “Konut Tasarımı” sorunsalıyla çözümlenmeye çalışılan kurgu, yeni, değişim, dönüşüm kavramlarıyla desteklenmektedir. Geleneksel konut tipolojisinin detayları, kullanıcı gereksinimlerine cevap veren farklı bir tematik anlayışla, form-işlev diyalogu kurularak tasarım sürecinden geçirilmektedir.

1. Geleneksel Konut Mimarisi

Geleneksel mimari coğrafi konum, iklim, gelenek-görenekler, üretim-tüketim biçimleriyle şekillenen ve deneyimle inşa edilmiş yapılardır. Geleneksel mimarinin özgünlüğünü belirleyen en önemli unsurlar bulunduğu coğrafyaya bağlı olarak kullanılan özgün yapı malzemesi ve

¹ Batur ve Öymen Gür, 2005: 165.

² Büyükçolak ve Kırıkçı, 1993: 11.

³ Suher, 1995: 3-12.

⁴ 28.05.2018 tarihli ve 70379363-604.99-E.41843 sayılı yazı üzerine Trabzon Akçaabat İlçesi Yenimahalle Bodomiya Deresi Mevkii, 13/1231 Cilt/Sayfa Nolu, 11/23Ada/Parsel Nolu, 583,62 m² taşınmaz üzerinde Konut (HG Evi) tasarımı ve uygulama proje çizimleri tarafımdan yapılmış ve Karadeniz Teknik Üniversitesi, Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü üzerinden Hasan Gedikli' ye teslim edilmiştir.

yapım tekniğidir. Özellikle kırsal alanda, geleneksel mimari miras içinde bulunduğu coğrafya ve yaşayan halkın tarihi, kültürü ve gelenekleri ile birlikte korunabildiğinde özgün değerini bütünsel olarak ortaya çıkarabilmektedir.

Geleneksel mimari geniş anlamıyla mimarsız mimarlık olarak tariflenirken, nesiller arasında iletişimsel/yaşamsal diyalog kuran,⁵ tecrübe ve deneyime dayalı bilgiyle inşa edilmiş yapıları kapsamaktadır. Mimari, yerel iklim koşullarının dikkate alınmasını, yöreye özgü yakın çevredeki malzemeleri geleneksel yapım teknikleri içinde kullanılmasını sağlamaktadır. Bölgede yaşayan/yaşayacak olan insanların geleneklerine, yaşam tarzlarına ve sosyo-ekonomik koşullarına uygun biçimde değerlerin izlerinin taşınması bir tasarım bütünü olup anonim mimarlık veya insanlığın mimarisi olarak da tanımlanmaktadır.⁶

Yöresel mimarlığı oluşturan en önemli etkenler, doğal, kültürel, ekonomik ve toplumsal yapıdır. Geleneksel mimarlık, toplumun çeşitli gereksinmelerinin ve sorunlarının yöresel olanaklarla karşılanmasının ürünüdür. Doğal yapının ağırlığı yerleşme biçiminde kendini gösterirken, ekonomik yapı evin eklentilerinin ortaya çıkışında, toplumsal yapıya çeşitli etnik gruplara göre değişiklik gösteren plan tiplerinin oluşmasında etkili olmuştur.⁷

Yapı strüktürünün oluşumunda, iklimsel öğelerin yanında topografya ve yönlenme de etkilidir.⁸ Unutulmamalıdır ki bölgesel kimliklerin ve kişiliklerin oluşmasında “halkbilim” önemli bir yer tutmaktadır. Halkbilim, olay ve ürünleri yalın maddi ya da manevi yönleriyle ele alıp, toplumun olay veya ürünle ilgili inanç ve geleneksel davranışlarını da inceleyip birlikte ortaya koymaktadır. Ancak bu bilim dalı sadece taşı, toprağı, ahşabı değil bunların oluşturduğu bütünün içerisinde sürdürülen hayatı sorgulamaktadır. Bu anlamda uygulanan halk mimarisi, halkın değer yargılarını, dünya görüşlerini, gelenek-görenek ve inanç sistemlerini, aile ve akrabalık bağlarını, komşuluk ilişkilerini anlamada ve anlatmada kaynaklık eden en önemli verilerden biridir.⁹

1.1. Karadeniz Bölgesi Geleneksel Konut Mimarisi

Karadeniz Bölgesi, birçok uygarlığı barındırmış, yapı ve yerleşme kültürü açısından yaşayan bir müze niteliğindedir. Geleneksel mimari, günümüz ve geçmiş arasında kurulan diyalog yapı ve yaşam kültürünün sürekliliği açısından önemlidir. Mimari, genellikle çok eğimli bir topografya üzerinde ve çevreye uyumlu yapı örnekleminin yanında mekânsal örgütlenme, kurgusal biçimlenme ve kullanılan malzemelerle yaşayan/yaşanan mekânsal niteliklerle günümüze kadar gelmiş özgün değerdedir¹⁰ (Resim 1, 2).

⁵ Ganguly, 2015: 171-177.

⁶ Halıcıoğlu, 2012: 39-54; Rapoport, 1969: 246.

⁷ Sözen ve Eruzun, 1992: 102; Sözen, 2001: 140-141.

⁸ Sümerkan, 1989: 82-86.

⁹ Balıkçı, 1997: 79; Aktuna, 2007: 32-36.

¹⁰ Sümerkan, 1990: 27.



Res. 1, 2. Geleneksel Evlerin Topografyaya Kümelenmiş Yerleşimleri (N. Yazıcı Arşivi)

Bölgedeki geleneksel yapı sanatının gelişimi, yaşamsal gerekliliklerden ve çevredeki var olan malzemelerin çeşitlenmesinden etkilenmektedir. Yapı sistemlerini ve yapıyı etkileyen bu önemli etkenler; iklim, topoğrafya, yöresel yapıcılık deneyimi, yerleşme zorunlulukları, gelenek-görenek, halkın sosyo-ekonomik düzeyi, kültürel ve tarihsel ilişkiler şeklindedir.

• **Malzeme ve Strüktür**

Geleneksel ev mimarisinde ön plana çıkan duvar kurgusu, ahşap çatma ve yığma taş yapı sistemiyle biçimlenmektedir.¹¹ Bu yapım sisteminin en temel özelliği, subasman seviyesine kadar olan kısmın taş örgü, takip eden diğer katların ise ağaç iskeletli çatki sistemli veya yığma sistemli olmasıdır (Resim 3, 4).



Res. 3, 4. Taş Duvar Kurgusu, Ahşap Çatki Sistem Bağlantılı Geleneksel Evler (N. Yazıcı Arşivi)

Çatki sisteminde yapı yükü zemine aktarılırken ahşap dikme ve kirişler kullanılmaktadır. Yapı strüktürü temel duvarlarının yükseltilmesiyle bağlantılı belirli bir yükseklik sonrasında konumlanmaktadır. Taşıyıcı sistem düzeni, zemin bağlantılı taş duvarın üstüne yatay konumda ahşap tabanların getirilmesi, köşe ve ara direklerin yerleştirilmesiyle sağlanmaktadır. Dikmelerin düz ya da çapraz ek parçalarla bağlantısı dolgu sistemini oluşturmaktadır. Düz bağlantılı sistem oluşumu kare biçimli göz dolma, çapraz olduğunda ise üçgen kesitlerin biraradalığı ile muskalı dolma şeklini almaktadır¹² (Resim 5, 6).

¹¹ Batur ve Öymen Gür, 2005: 57.

¹² Sümerkan, 1989: 82-86; Sümerkan, 1991: 173-184.



Res. 5, 6. Geleneksel Evlerin Dolgu Tekniklerinin Farklı Malzemeyle Uygulamaları (F. Şahin Arşivi)

Geleneksel yapıların cephe oluşumu katlararası biçim ve malzeme özellikleriyle farklılık göstermektedir. Taş duvarlar zemin bağlantılı kot oturumlarını sağlarken, üst katlarda köşe birleşimleriyle ön plana çıkan ahşap yığma sade yüzeyler, strüktür kurgusundan kaynaklı biçimin dışa aktarımı olan göz ve muskalı dolma sistemleriyle bütünlük kazanmaktadır. Bu durum bazı evlerin duvarlarının sıvanmadığı durumlarda dekoratif anlamda daha etkilidir.¹³

• Çıkmalar

Mekân örgütlenmesine bağlı olarak farklı plan tipleri çözülürken sofalı oluşumlar, odalar arası geçişi yönlendirmesinin yanında, üst katlarda sokak ya da bahçe bağlantılı yüzey çıkmaları toplumsal/sosyal beklentilerin yanıtlanmasına karşılık veren bir form olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁴ Çıkmalar, aynı zamanda ana katın işlevsel önemini vurgulaması, mekânsal hiyerarşide yaşama birimleri arasındaki kademelenmeyi belirlemesi ve evin dış çevreye en fazla açılmak istediği yönü göstermesi bakımından da önemli görülmektedir¹⁵ (Resim 7, 8).



Res. 7, 8. Mekânsal Açık ve Kapalı Çıkmaları Olan Geleneksel Evler (F. Şahin Arşivi)

• Çatı

İklim koşulları ve işlevsel olmasından kaynaklı biçimsel farklılıklar görülen çatılar, taş ve ahşap yüzeylerin tamamlayıcısı görevindedir. Bölgenin fazla yağış alması sebebiyle bu durumdan

¹³ Kuban, 1966: 19.

¹⁴ Başkan, 1988: 8,9; Evren, 1959: 6,7.

¹⁵ Evren, 1959: 7,8.

etkilenen çatı şekilleri üç temel formda gelişmiştir. Bunlar, kırma, üç omuz ve dört omuz çatılardır¹⁶ (Resim 9, 10).



Res. 9, 10. Farklı Çatı Türleri Olan Geleneksel Evler (B. Tosun Arşivi)

• Saçaklar

Çatıların dışa doğru yönlendirmesiyle oluşturulan ahşap saçaklar, çıkmaların getirdiği hareketlilikle bütünleşerek cephe biçimlenmesinde önemli görsel rol oynamaktadır. Düz ve üçgeni tamamlayan ahşap merteklerle yapı dışına taşarak iklimsel dış etkenlerden binanın korunmasını sağlamaktadır. Yapı kurgusunun yere özgülüğünü oluşturan saçaklar, işlevsel oluşumunun yanında formu ve ölçüleriyle değişikliği/aynılığı ortaya çıkaran mimari öğelerdir (Resim 10, 11).



Res. 10, 11. Mertekli Saçak Türleri Olan Geleneksel Evler (F. Şahin Arşivi)

• Kapılar ve Pencereler

Geleneksel evlerin yapısal strüktürünün yanında detay çözümleriyle ahşap kurgulanan pencere ve kapılar ön plana çıkmaktadır. Arazi eğiminden kaynaklı zemin kat kot oturumlarına erişebilirlik açısından planimetrik olarak genellikle sofanın iki ucunda ahşap kapılar yer almaktadır.¹⁷ Mekânsal örgütlenmede çatı katların kullanımsal özelliklerine bağlı olarak, dış avludan direk bağlantılı ahşap bir kapı bulunmaktadır. Böylelikle iç mekânda katlar arası bağlantı ahşap merdivenlerle sağlanırken dışarıdan içeriye girişler farklı katlarda çözülmüş kapılarla sağlanmaktadır. Pencereler dikdörtgen yatay/düşey sürme ya da kanatlı olarak düzenlenen dikkati çekici bir yapı elemanı olarak görülmektedir (Resim 12, 13).

¹⁶ Eruzun, 1997: 134.

¹⁷ Sümerkan, 1990: 116; Akgün, 2013: 81-84.



Res. 12, 13. Geleneksel Evlerde Ahşap Kapılar ve Pencereler (N. Yazıcı Arşivi)

• Hayat

Evlerin araziye yerleşimi eğimden kaynaklı değişimler gösterse de mimari kurguda ele alınan hayat, iç ve dış mekân bağlantısını sağlamaktadır. Merkezi plan çözümünden kaynaklı odaların dizilimi, hayat ile doğrudan ya da dolaylı bir yakınlık içindedir.¹⁸ Hayatların, alternatif işlev üstlenmesi, evlerin yanlarında, ön cephelerinde dışarıya açık yarı kapalı görsel çıkımların oluşmasına neden olmuştur. Masif kütle anlayışını hafifleten bu yaklaşımlar estetik farkındalığı artırmaktadır¹⁹ (Resim 14, 15).



Res. 14, 15. Geleneksel Evlerin Hayat Kurgusundan Kaynaklı Oluşan Yan Çıkımlar ve İç Mekân (F. Şahin Arşivi)

• İç Mekân Organizasyonu

Yapıların plan tipolojilerinde merkezi yönlendirici göreviyle yer alan sofalar bina cephelerini etkileyen önemli bir öğedir²⁰ (Resim 15, 16, 17). Geleneksel evler, toplumun imkanlar dahilinde elde edilen malzemelerle tarihsel süreç içerisinde görülen/öğrenilen biçimsel ve işlevsel çeşitlilik ile zenginleşmektedir. Kitlesele örüntüde yakalanan estetik deneyimler uzun bir tarihi gelişmenin ve kültürlenme sürecinin sonucunda ortaya çıkmaktadır.²¹

Doğu Karadeniz evlerinde sofa genellikle planın ortasında yer aldığından cephe de buna göre simetrik olarak şekillenmektedir. Geleneksel Türk evinde yaşam biçimleri ve işlevlere göre

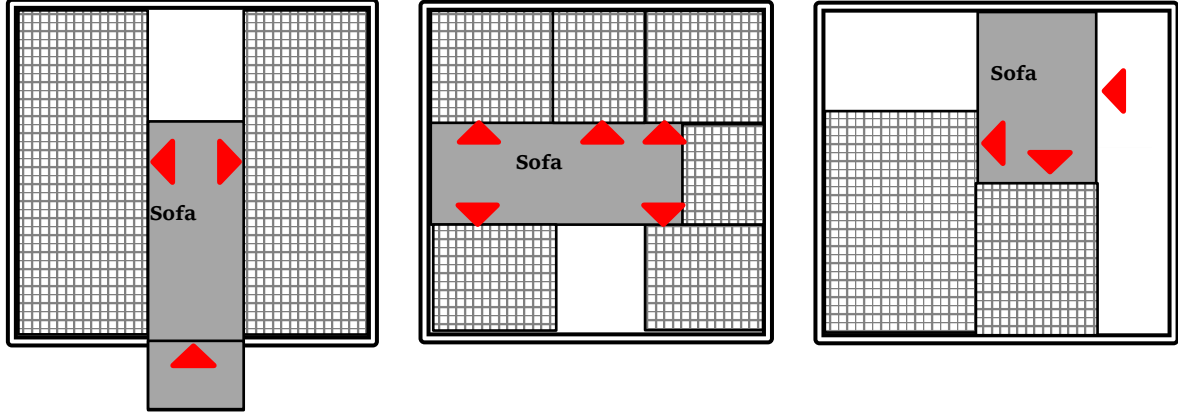
¹⁸ Özgüner, 1970: 60-61.

¹⁹ Sümerkan, 1989: 82-86.

²⁰ Ögel, 1981: 227; Batur ve Öymen Gür, 2005: 19.

²¹ Sümerkan, 1991: 179.

biçimlenen, boyutlandırılan mekânlar ve mekânlar arası organizasyon, içeriden dışarıya doğru gelişmekte ve yapının dış kabuğunu/strüktürünü oluşturmaktadır.²²



Res. 15, 16, 17. Geleneksel Evlerin Mekân Örüntüsünde Yer Alan İç, Orta, Dış Sofa Plan Kurgusu (Modelleme: F. Şahin)

Geleneksel ortak yaşam alanları, farklı sosyal yapı içerisinde benzer çözüm detayları sunmaktadır. Plan tipleri belirli bir biçim işlev ilişkisiyle tekrar edilirken, aile büyüklüğünden kaynaklı gereksinimler oda sayılarının çoğaltılmasıyla karşılanmaktadır.²³ Bir plan tipinden türetilen mekânsal örüntü çeşitliliği, yapı tasarımı ve kullanımı üzerinden okunduğunda geleneksel mimari dokuya renk ve zenginlik katmaktadır.²⁴ Geleneksel plan kurgusunda sofayla çözülen odaların ana mekânı mutfak olarak görülmektedir. Sabit donatılarla tefriş edilen (terek, sedir, şömine/ocak, tuğla yığma baca vb.) mutfak yemek pişirme/yeme eyleminin yanında, oturma, dinlenme, yıkanma, yatma ve benzeri işlevleri de karşılayabilen çok amaçlı bir yaşam mekânıdır.

2. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Karadeniz Bölgesi'ndeki geleneksel konutlarda görülen mimari örgütlenmenin/karakteristik parçaların, topoğrafya ilişkisinin, kültürel ve çevresel verilerin Akçaabat'ta uygulanacak HG Evi tasarımını yönlendirmesi, mimari yaklaşımının/felsefesinin literatüre kazandırılması ve gelecek nesillere aktarılması önemli görülmektedir. Geleneksel yapı kurgusunun yeniden yorumlanması, desteklenen mimari düşünce/fikirlerin anlaşılması ve tanıtılması ile yere özgü yapılacak yeni/özgün mimari tasarımlara katkı vereceği düşünüldüğünden HG Evi'nin mimari üslubunun/temsiliyetinin ve çözüm önerilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada yöntem olarak literatür araştırması, alan çalışması/yerinde tespit, gözlem, fotoğrafçılık ve görüşme ile görüşme tekniği kullanılmıştır.

Literatür Araştırması: Konu ile ilgili genel literatür araştırması yapılmıştır. Karadeniz Bölgesinde bulunan geleneksel yapı kurgusunun belirlenmesi, mimari örgütlenme kapsamında plan-kesit-görünümlerin farklı/benzer yönlerinin Akçaabat yakın çevresi ile karşılaştırılması, temel karakteristik mimari öğelerin/parçaların kullanımı için bilgi kaynağına yönelik eskizler, fotoğraflar, çizimler, notlar, seminerler, konu ile ilgili yapılan tezler, yazılan kitaplar ve mimari projeler incelenmiştir.

Alan Çalışması: Bu aşamada imar plan notları dikkate alınarak form oluşumu ve kütleli yerleşim için topoğrafyanın, manzara yönelmesinin ve komşu parsellerin analizi, mekânsal örgütlenmenin çözümü kapsamında tasarımın mekânsal düzen-dizimsel kurgusu, düşey-yatay

²² Ögel, 1981: 228.

²³ Çal, 2012: 26.

²⁴ Eminağaoğlu ve Çevik, 2015: 76-97.

sirkülasyonu, mekânsal kapalılık-iç-dış ilişkisi, diğer destek öğeleri içinde su, yeşil, aydınlatma, kot farkları kalitelerinin nasıl ve nerede kullanılacağı/kullanılmayacağı yerinde tespit edilmiştir. Mimari mekân kalitelerinin farklılaşması, alışılmışın ötesinde yenilikçiliği, özgün tasarım düşüncesi dikkate alınarak geleneksel yapı kurgusunda bulunan karakteristik mimari öğelerin/parçaların yorumlanması için yakın çevre yapılaşma verileri elde edilmiş, form oluşumu ve işlev dağılımı yer bağlantılı ortaya konmuştur.

İşverenle Görüşme: İşverenin mekânsal istekleri, ekonomik girdileri ve estetik beğenileri dikkate alınarak HG Evi'nin tematik yaklaşım kurgusunun belirlenmesi için 28.12.2017 ve 20.07.2018 tarihleri arasında belirlenen periyodik zaman içinde görüşmeler yapılmıştır. Taslak halinde sunulan eskizler üzerinden işveren ile karşılıklı yapılan kritikler ile değiştirilen/geliştirilen HG Evi tasarımında; işverenin beklentilerine²⁵ yönelik, bina ve mekân ölçeğinde alternatif çözümler/detaylar üretilmiştir. Geleneksel konut dokusunun fiziksel mimari boyutta sunduğu yerleşim kararları, mekânsal gereksinimler, yapı strüktürü, kullanılan malzemeler, hareketli ve sabit donatılar ve öge/obje detayları üzerinden karar verilen uygulamaya yönelik, tasarımsal yaklaşım girdileri elde edilmiştir. Bununla birlikte seçilen tematik fikirlerin uygulama sürecini olumlu/olumsuz²⁶ etkileyeceği düşünüldüğünden tasarımın biçimsel ve işlevsel olarak anlaşılabilir/okunabilir olmasına karar verilmiştir.

2.1. Proje Alanı/Yakın Çevre İlişkisi

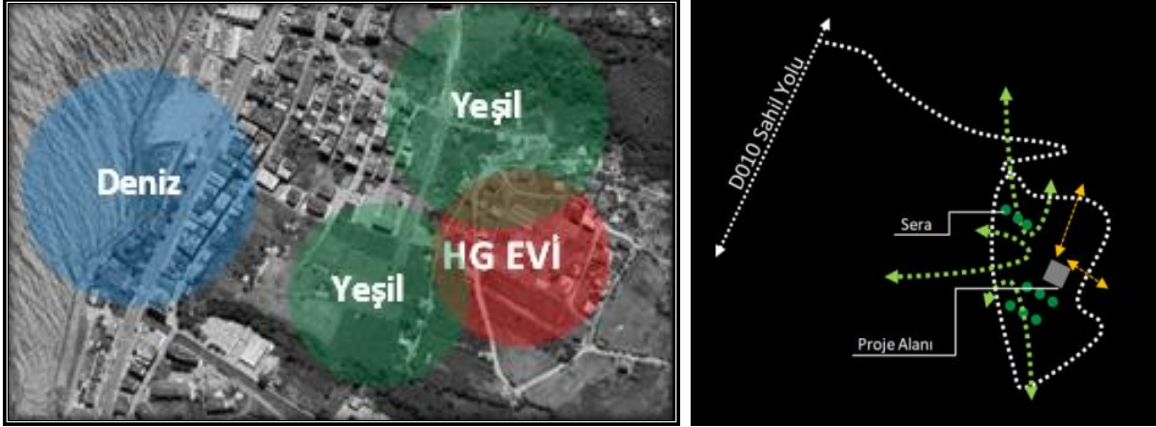
Trabzon Akçaabat ilçesinde Yenimahalle Bodomiya Deresi Mevkiinde 583,62 m² taşınmaz üzerinde tasarlanan HG Evinin güney arka komşu parselinde bir konut bulunmaktadır. Doğu, batı, denize açılımın sağlandığı kuzey komşu parselleri sera ve tarımsal yeşil alan olarak kullanılmaktadır. Proje alanı eğimli bir tepenin yamacında olduğundan görülebilirlik, erişebilirlik mesafesi nedeniyle deniz ve mevcut yeşil doku arasında görsel bağ kurulmaktadır. Yakın çevresinde geleneksel konut birlikteliğinin ve taş duvarlarla çevrelenen yaşayan sokak dokusunun güzel örneklerinden Akçaabat Orta Mahalle bulunmaktadır (Resim 18, 19). DO10 Sahil Yolu kentler arası ulaşımı sağlarken HG Evinin bulunduğu alanın giriş aksını eğrisel ara yollara bağlamaktadır (Resim 20, 21).



Res. 18, 19. HG Evinin Komşusu Akçaabat Orta Mahallenin Geleneksel Mimari Dokusu (F. Şahin Arşivi)

²⁵ Evin temel mekânsal gereksinimlerinin yanında hobi odaları, kütüphane, çalışma odası, tefekkür odası, teleskop gözlem terası gibi isteklere tasarım içinde yer verildi.

²⁶ Yapılabilirliği hızlandırma açısından yapan ve yaptırın arasında fikir çatışmaları ve kalifiye eleman, malzeme temini/seçimi ekonomik olma açısından önemli görülmektedir.



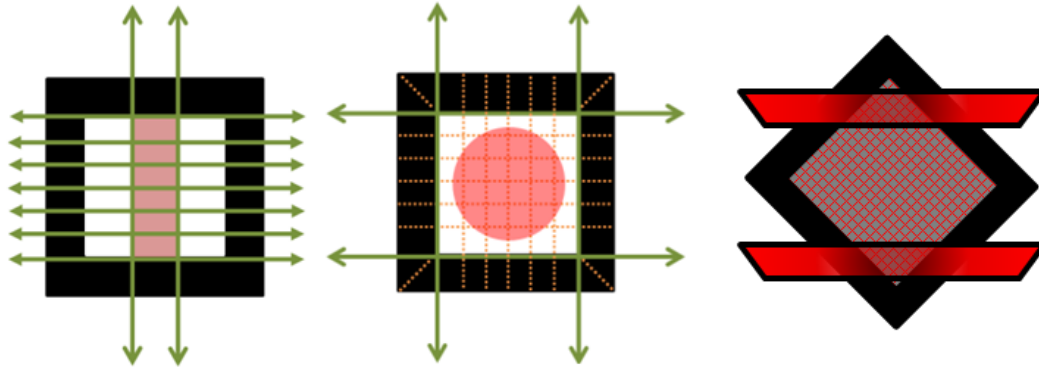
Res. 20, 21. HG Evinin Proje Alanı ve Yakın Çevreyle İlişkisi (Modelleme: F. Şahin)

2.2. HG Evi Tasarım Kararları

HG Evi, tasarım kurgusunda istenilen işlevsel programdan kaynaklı mekân dizilimi/ardışık mekân oluşumu ve alternatifli çözüm önerileri proje sürecinin taslak halinde belirleyicisi oldu. Geleneksel evlerin örneklem alanı içerisinde prototip olması nedeniyle bölgede ve yakın çevrede bulunan yapıların biçimsel, anlamsal boyutta analizleri ve çıkarımları mimari tasarım sürecine eklendi. Yapılan çevre/alan analizi sonucunda; mevcut yeşil dokunun sürdürülmesi, ana yol ile ara yol bağlantısının güçlendirilmesi, eğimden en üst düzeyde yararlanarak kotlandırılması, iklimsel koşullar dikkate alınarak mekânsal örgütlenmesi, mevcut komşu yapı(lar) gözetilerek yönlendirilmesi gereklilikleri ön plana çıkarıldı. Elde edilen bulgularla imar izni dahilinde sunulan işlevsel ve biçimsel çözüm önerilerinin, tematik mimari detay noktaları destekleyecek özgün kararlar alındı.

2.3. HG Evi Tasarım Konsepti

Geleneksel yapı kurgusunu oluşturan planlar, görünüşler, vaziyet ve mimari objelerin detaylı mimari okumaları üzerinden eski ve yeni arasında bir diyalog kurma çabası tematik olarak ön plana çıkarıldı. HG Evinin kütsel ve çözüm odaklı bulgularının yeniden yorumlanması kendine özgü bir yapı sistematiğini oluştururken, geleneksel yaşam mekânlarının biçimsel özellikleri taklit edilmeyip yeni olanın/olacakların tasarıma katılması düşünsel mekânın entegrasyonu olarak kabul edildi (Resim 22, 23, 24).



Res. 22, 23, 24. HG Evinin Tematik Plan ve Cephe Oluşumu (Modelleme: F. Şahin)

HG Evi'nin kütle oluşumu; geleneksel konutun çatı altında yer alan diyagonal kare pencere ve saçaklı çatı altındaki 45 derece eğimle sıralanan mertek dizileri temel alınarak biçimlendirildi. Geleneksel yapı sistemlerinde yer alan dolma sistemleri (blok ahşap, göz, muskalı, karma)

yorumlanarak kütlelinin düşeyde egemenliğini kazandıran pencereler ve taş blokların aralıkları ve sayıları dengelenerek cepheler elde edildi²⁷ (Resim 25, 26, 27).



Res. 25, 26, 27. HG Evinin Tematik Biçimi Mertekli Saçak, Çatı Altı Kare Pencere ve Cephe Dolgu Oluşumu (Modelleme: F. Şahin)

Yapısal strüktürün dış mekâna aktarılması, hareketli ve sistematik kütle akışkanlığını sağlarken, diyagonal formun plastik etsisiyle 4 katlı oluşum içinde olan HG Evinin masif görünümü kırıldı. Ön plana çıkarılan 2 adet 45 derece kenar biçimlenmesindeki teraslar ile yatay yüzey etkisi artırıldı ve betonarme kolon kirişlerin yan yüzeyler boyunca diyagonal sürekliliği, zemin çatı arasında devam ettirildi. Çevresel mevcut yeşil dokunun mekânsal boyuta indirgenmesi teras katlarda tasarlanan lineer yeşil bantlarla sağlanırken, sunduğu kullanımsal ve görsel etkiyle yapıya yaşayan/yaşanan mekân kimliği kazandırıldı (Resim 28).



Res. 28. HG Evinin Kütlelerinde Diyagonal, Düz Hatların Plastik Etkisi ve Lineer Yeşil Bantlar (Tasarım: F. Şahin)

• Sürdürülebilirlik

Geleneksel yapı kurgusunda yer alan yapısal²⁸ ve çevresel karakteristik özellikler²⁹ analiz edilerek, HG Evinin form oluşumu ve mekânsal çözümlerinde kullanıldı. Sürdürülebilir tasarım anlayışı içinde yer, sosyal mekân, aidiyetlik duygusu ve ortak bellek kavramları HG Evi mimarisi üzerinden biçime dönüştürüldü. Gün ışığından maksimum düzeyde faydalanma ve doğal iklimlendirmeyi temel alarak kendi enerjisini üretebilen çevre dostu bir yapı olması için doluluk boşluk dengesi ve teknik donanımlar (pasif ve aktif sistemler) sistematize edildi. Kütleli etkinin güçlendirilmesi ve cephe oluşumu düzeni strüktür yapısından kaynaklı, taşıyıcı

²⁷ Kuzey ve güney cephelerinde 45 derecelik duvar oluşumunda bütünde yer alan muskalı dolma, doğu ve batı cephelerinde ise düz hatlar zemin ve çatı altına kadar uzanmakta olup göz dolma duvar sistemi temel alınarak yorumlanmıştır.

²⁸ Malzeme ve strüktür, çıkmalar, çatı, saçaklar, duvar ve dolgu sistemleri, kapılar ve pencereler, hayat, iç mekân organizasyonu dikkate alındı.

²⁹ Araziye yerleşim, yönlenme, kotlanma, yeşil ve iklimsel veriler dikkate alındı.

sistem kurgusu bina dış yüzeylerinden çıkarıldı. Lineer akslar arasında, taş ve ahşap malzemelerle dolu parçalar gelirken boş bırakılan yerler dikdörtgen pencerelerle tamamlandı. Geleneksel yeşil dokunun devamlılığında yumuşak geçisin sağlandığı bahçe, teras ve iç mekânlardaki farklı mekânsal düzenlemelerle sosyal yaşam alanları bütün katlara dağıtıldı (Resim 29).



Res. 29. HG Evinin Doluluk Boşluk Dengesi ve Yeşil Doku (Tasarım: F. Şahin)

• Arazi Kullanımı ve Yönlenme

Geleneksel yapıların araziye yerleşim ve yönlenme kararları, kullanıcı gereksinimi, komşuluk anlayışı, manzara, eğim, malzeme temini ve iklimsel koşullar dikkate alınarak verildi. Dağınık yerleşim ön plana çıkarken, topoğrafyaya bağlı olarak yamaçlar kullanıldı ve bahçe bağlantılı kot oturumları işlevsel alternatif bina girişlerini destekledi. HG Evinin araziye yerleşimi için imar plan notları dahilinde gerekli ön, arka ve yan bahçelerden çekilmeler ve plansal genişlemeler için çıkmalar eklendi. Arazide kot düzenlemesi yapılarak bina girişleri birbirine bağlandı. Evin kuzey-güney aksı üzerine yerleştirilmesiyle; alandan, güneşten, rüzgârdan ve manzaradan maksimum verim alındı. Çevresiyle ve doğayla beraber dengeli çalışması istenilen tasarım, yeşil dokunun yapı üzerindeki sürekliliğiyle kullanılabilir iç-dış mekânlarda elde edildi (Resim 30).



Res. 30. HG Evinin Araziye Yerleşiminden Çekilme ve Çıkmalar (Tasarım: F. Şahin)

• Yapı Kabuğu ve Malzeme

Geleneksel konutlarda yığma sistem kullanıldığından, yan yüzeylerdeki iç-dış etkisinin küçük dikdörtgen pencerelerle sağlandığı görüldü. Kiremit kaplı çatı, iklimsel koşullardaki görevinin yanında, yapı kabuğunun tamamlayıcısı olarak kabul edildi. Malzemenin yakın çevreden getirilme zorunluluğu ve bölgenin yağışlı iklimi sebebiyle dayanımı olan taş ve ahşap kullanıldı.

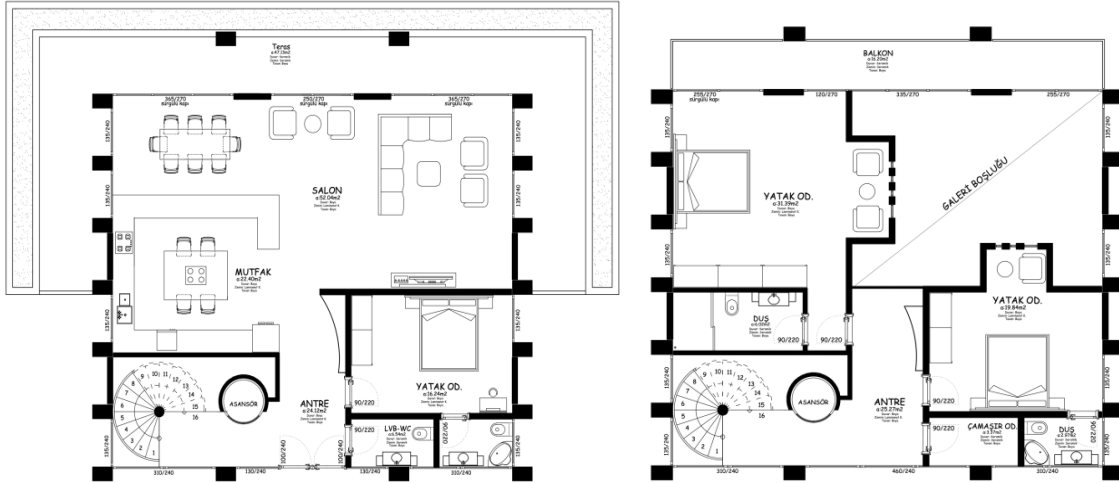
HG Evinin yapı kabuğu ise, katlar arasındaki betonarme saçaklı teraslar, duvar ve çatıyla bütünleştirildi. Yan yüzeylerdeki düşey aks sistemleri arasında kalan boşluklara alüminyum pencereler, dolu kısımlara blok taş ve ahşap malzemeler önerildi (Resim 31).



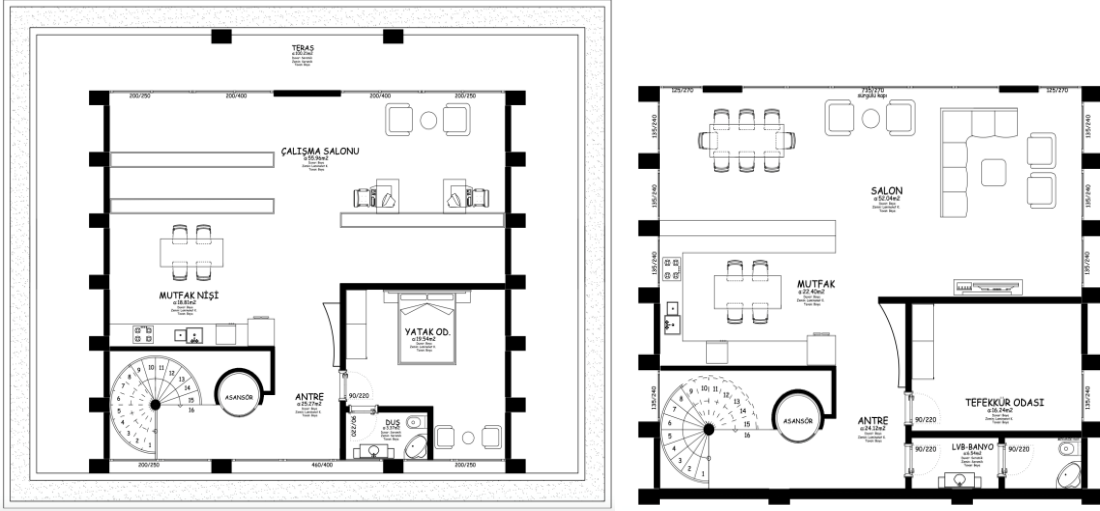
Res. 31. HG Evi Yapı Kabuğu Oluşumu ve Düşey-Yatay Düzlemdeki Malzemeler (Tasarım: F. Şahin)

• Mekân Organizasyonu

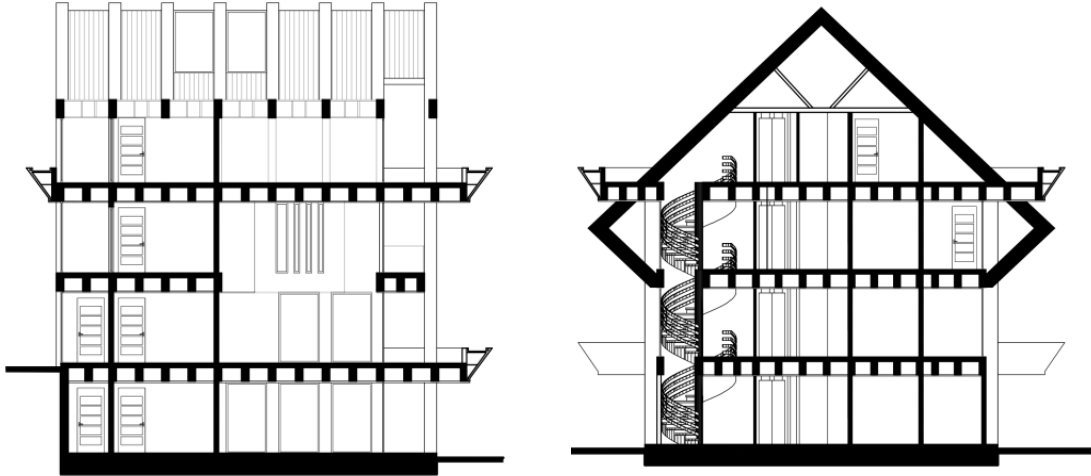
HG Evinde, geleneksel konut dokusundaki iç sofa/hayat fikri esas alınarak plan çözümlemesi yapıldı. Taşıyıcı kolonlar kenar düzlemde sıralanırken iç mekânda esnek bir mekân kompozisyon oluşumu sağlandı. Güneyde ana girişin yer aldığı arka bahçe, kuzeyde zemin bağlantılı bodrum kat girişli ön bahçe, farklı yön ve kot oturumlarından kaynaklı değişken panoramik manzaraya açıldı (Resim 32, 33, 34, 35). Kesit düzleminde mekânsal çözüm ve taşıyıcı sistem detayları, mimari obje, malzeme, doku ve renk kombinasyonu ile desteklenerek biçimsel oluşumun dinamik yapısı ve görünürlüğü artırıldı (Resim 36, 37). Ana kütle için diyagonal oturumu, zemin ve çatı katında dışarıya çıkarılan teras, çizgisel hatta sıralanmış düşey pencereler, duvar yüzeyinde taş/ahşap blok dolgu, yeşil dokunun yüzeyel etkisiyle, cephelerin değişken ve güçlü plastik yapısı ön plana çıkarıldı (Resim 38, 39, 40, 41).



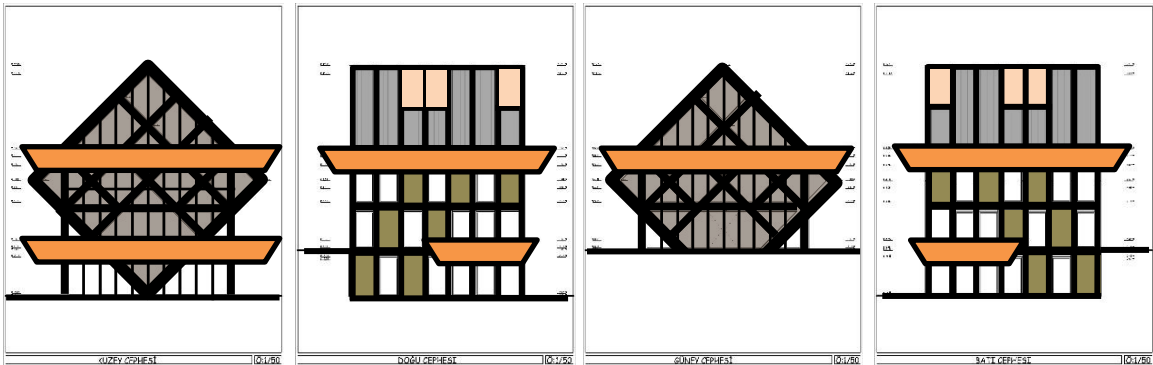
Res. 32, 33. HG Evinin Zemin Kat ve 1. Kat Planları (Tasarım: F. Şahin)



Resim 34, 35. HG Evi Çatı Katı ve Bodrum Kat Planları (Tasarım: F. Şahin)



Resim 36, 37. HG Evi Kesitleri (Tasarım: F. Şahin)



Res. 38, 39, 40, 41. HG Evi Görünüşleri (Tasarım: F. Şahin)

Geleneksel yapıda mutfak; yemek yenilen, yatırılan, sohbet edilen bir sosyal mekân iken, HG Evi bu fikri daha geliştirerek fiziksel mekânı, salon, mutfak ve terasla birleştirerek, yaşamsal dönünün güçlenmesi için yaşanan bir odak olarak sundu. Yaşam mekânının merkezinde bulunan salon, galeri boşluğu, cam yüzeylerle açık/ferah mekâna dönüştürüldü ve katlar arasındaki iç

ara balkon, yatak odalarının cumbalarıyla görsel/işitsel bağlantı kuruldu (Resim 42, 43). Hayat kavramı, mekânsal dağılım içinde dışa açılımı sağlanan geniş ve kullanışlı teraslara dönüşürken, biçimsel olarak 45 derece eğimli kenarları geleneksel çatı altı oluşumunun açısıyla bir tutuldu. Hobi amaçlı kullanımlara (teleskop kullanımı, okuma, seyretme vb.) yanıt vermesinin yanında yeşil doku zemininin, çatıya çıkarılıp ağaçlarla desteklenmesi, enerji panellerinin yerleşimi, rüzgâr türbini kurulması, yağmur suyunun depolanmasıyla ekolojik bilinç HG Evi tasarımıyla ön plana çıkarıldı.



Res. 42, 43. HG Evinin Cumbalı Salonu (Tasarım: F. Şahin)

Geleneksel yapı düzleminde yer alan; strüktür, duvar (göz, muskallı dolmalı), çıkma/cumba (kapalı, açık), mertekli kırma çatı, saçaklar, kafes havalandırma, kapılar ve pencereler, sofa/hayat kavramları HG evinde biçimsel farklılaşmalarla ele alınarak yeniden yorumlanmıştır. Buna göre:

- **Strüktür:** Geleneksel yapı geleneğinde olan ahşap dikmeler ve dar mekân oluşumu, HG Evinde kolon dizilerine dönerek yapı kenarlarında konumlandırıldı ve daha geniş/esnek iç mekân elde edildi.
- **Duvar:** HG Evinde muskallı dolma diyagonal sistematigi, kuzey ve güney cephelerde bütün olarak, duvar biçimine dönüştürüldü. Göz dolma biçimlenmesi ise, küçük taş parçalar yerine doğu ve batı cephe yüzeylerinde katlar arasına gelecek şekilde büyük blok taşlarla sağlandı.
- **Çıkma/Cumba (kapalı, açık):** Yapının dışarıya açılmasını sağlayan çıkma/cumba oluşumları, HG Evinde kuzey, doğu ve batı yönlerinde 3 tarafı saran açık ve 45 derecelik çatı eğimi gözetilerek aynı düzende yaşam mekânının önemli bir parçası olarak konumlandırıldı. Eğimin dış yüzeylerine paralel yeşil doku getirilerek mevcut çevre sürekliliği açısından iç-dış etkisi güçlendirildi. Yapı içinde ise, zemin katta yer alan yaşam mekânının yüksekliği iki katına çıkarılarak boşluk etkisi artırıldı ve üst katta yer alan yatak odalarının kapalı çıkmalarıyla (cumba) içeride yarı kapalı mekân özelliği gösteren dışın içeriye girmesi sağlandı.
- **Mertekli Kırma Çatı:** Yapı plastiğinin tamamlayıcı parçası olan çatı, taşıyıcı sistemin sağladığı dışarıya çıkarılan kolon ve kirişlerle 45 derecelik beton mertek biçimlenmesi açık teraslarla bütünleştirildi. Çatı üzerine açılan pencerelerle, geleneksel kafes sistematigi olan mekânsal havalandırma ve doğal ışık gereksinimi karşılandı.
- **Saçaklar:** Geleneksel yapıların en belirgin özelliklerinden biri olan saçaklar, HG Evinde 45 derecelik diyagonal kütle biçimlenmesinin yatay çizgiselliğini sağlayan terasların, kütle dışına çıkarılmasıyla oluşturuldu. Örtü etkisi, alt tarafından çıkarılan betonarme kolon kirişlerle hareketli mertek görünümü kazandırılarak güçlendirildi.
- **Kapılar ve Pencereler:** Yapı formunun getirdiği diyagonal oluşum, kademeli olarak arka duvarın geri çekilmesiyle oluşan kotlanmayla, ahşap kapının davetkar özelliği ön plana çıkarıldı. Muskallı dolma duvar yüzeyinin, çift kapılı ana girişte kurgulanan üçgen kabartmalı formuyla sürekliliği sağlandı. Yan yüzeyler, sistematik lineer düşey hat içerisinde dikdörtgen

pencereler ve yanlarında kaydırmalı büyük blok taş dolgularla dengelenerek, mekânsal ışık oyunlarına zemin hazırlandı.

• **Sofa/Hayat:** Plansal çözümün merkezinde konumlanan orta sofa/hayatla, hiyerarşik mekân birlikteliği/dağılımı farklı katlarda sunulan eylem-mekân bütünselliği üzerinden sağlandı. Bodrum ve zemin katında giriş, mutfak, salon ve 3 farklı yöne açılım gösteren teras/teras altıyla, 1. katında yatak odaları ve salon üzerine çıkarılan cumbalarla, çatı katında kütüphaneyle, katlar arasında asansör ve merdivenin yer aldığı boşluk oluşumuyla yakalanan mekânsal parçaların birlikteliği, ardışık kurgu içinde merkezi yönlendirme etkisiyle dengelendi.

Sonuç

Geleneksel yapılar, fiziksel mimari ve sosyal toplumsal mekân kurgusu üzerinden incelendiğinde, biçim-işlev ilişkili yapı oluşumu ve yaşamı yönlendiren mekânsal çözümler karşımıza çıkmaktadır. Kültürel mirasın korunması, sürdürülebilirliği ve geçmiş ile gelecek nesiller arasında güçlü bir diyalogun kurulması açısından, geleneksel yapıların mimari karakteristikleri, yeni yapılacak tasarımlar için, analiz edilip değerlendirilmesi gereken örnekler olarak görülmelidir.

Bölgesel ve yakın çevre geleneksel konut dokusunun, mimari yaklaşımları ve geçmişte sunulan yaşamsal ritüelleri, HG Evi tasarımının tematik alt yapısını oluşturmaktadır. Geleneksel mekân okumaları ve analizleri üzerinden elde edilen veriler, HG Evi kütsel ve mekânsal biçim etkisinin çözüm odaklı yönlendirilmesinde kullanılmaktadır. Geleneksel mimarinin yeniden yorumlanması bir başlangıç noktası olarak belirlenirken, bölgenin kaybolmakta olan kültürel değerleri hakkında, toplumda farkındalık oluşturması ve yeni yapılacak tasarımlar için “HG Evinin” bir esin kaynağı olması beklenmektedir.

Bilgi

HG Evi'nin Mimari Projesi Öğr. Gör. Dr. Fatih ŞAHİN tarafından KTÜ Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü aracılığı ile yapılmıştır.

KAYNAKÇA

Akgün, Tuğba (2013), *Kırsal Mimari Mirasın Korunması Bağlamında Bayburt Kırsal Geleneksel Evi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Aktuna, Mine (2007), *Geleneksel Mimaride Binaların Sürdürülebilir Tasarım Kriterleri Bağlamında Değerlendirilmesi Antalya Kaleiçi Evleri Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Balıkçı, Gülsen (1997), “Rize-Pazar-Akbucak Köyü Halk Mimarisine Fonksiyonel Bir Yaklaşım”, *V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi*, Ankara: Maddi Kültür Yayınları, 79-93.

Başkan, Seyfi (1988), “The Bay Window of the Traditional Turkish House”, *Image*, 11, 8-11.

Batur, Afife ve Öymen, Şengül Gür (2005), *Doğu Karadeniz’ de Kırsal Mimari*, İstanbul: Milli Reasürans Sanat Galerisi Yayınları.

Büyükçolak, İhsan ve Kırıkçı, Recep (1993), *Bizim Evlerimiz*, İstanbul: Katibim Yayınları.

Çal, İsa (2012), *Yerel Verilerin Geleneksel Mimari Üzerindeki Etkilerinin Sürdürülebilirlik Bağlamında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi: Akseki-İbradı ve Piemonte-Val D’ossola Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Eminağaoğlu, Zehra ve Çevik, Sonay (2015), "Facade Typologies of The Rural Housing-The Case of Artvin", *Tasarım ve Mimarlık Dergisi*, 5, 76-97.

Eruzun, Cengiz (1997), *Ahşabın Kimlik Bulduğu Rize Geleneksel Mimarisi*, (Ed. Seyfi Başkan), Ankara: Rize Kültür Bakanlığı Yayınları.

Evren, Mesut (1959), *Türk Evinde Çıkma*, İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.

Ganguly, Rupa (2015), "Role of Vernacular Architecture of India in Green Building Design-A Case Study of Pauni", *International Journal on Recent and Innovation Trends in Computing and Communication*, 3/2, 171-177.

Halıcıoğlu, Fahriye Hilal (2012), "Analysis of Vernacular Architecture in Terms of Sustainable Considerations: The Case of Sirince Village in Western Turkey", *Alam Cipta, International Journal of Sustainable Tropical Design Research and Practice*, 5/2, 39-54.

Kuban, Doğan (1966), "Türkiye'de Malzeme Koşullarına Bağlı Geleneksel Konut Mimarisi Üzerinde Bazı Gözlemler", *Mimarlık Dergisi*, 10, 15-20.

Ögel, Semra (1981), "Hayat (Sofa) Köşkü ve Tahtseki", *Sanat Tarihi Yıllığı*, İstanbul, 227-240.

Özgüner, Orhan (1970), *Köyde Mimari Doğu Karadeniz*, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.

Rapoport, Amos (1969), *House Form and Culture*, University of Wisconsin-Milwaukee Prentice-Hall, Inc., London, Eglewood Cliffs.

Sözen, Metin ve Eruzun, Cengiz (1992), *Anadolu'da Ev ve İnsan*, İstanbul: Creative Yayıncılık.

Sözen, Metin (2001), *Türklerde Ev Kültürü*, İstanbul: Doğan Kitap.

Suher, Hande (1995), "Kent Kimliğine Etkili Yasa Uygulamaları", *Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu*, İstanbul, 3-12.

Sümerkan, Mustafa Reşat (1989), "Trabzon Kırsal Mimarlığı", *Mimarlık Dergisi*, 234, 82-86.

_____ (1990). *Biçimlendiren Etkiler Açısından Doğu Karadeniz Kırsal Kesiminde Geleneksel Evlerin Yapı Özellikleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

_____ (1991), "Doğu Karadeniz'de Kırsal Kesim Geleneksel Ev Plan Tiplerinin Yöresel Dağılımı", *Türk Halk Mimarisi Sempozyumu*, Seminer Kongre Bildirileri Dizisi, 5-7 Mart 1990, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma Dairesi Yayınları: 148, 173-184.